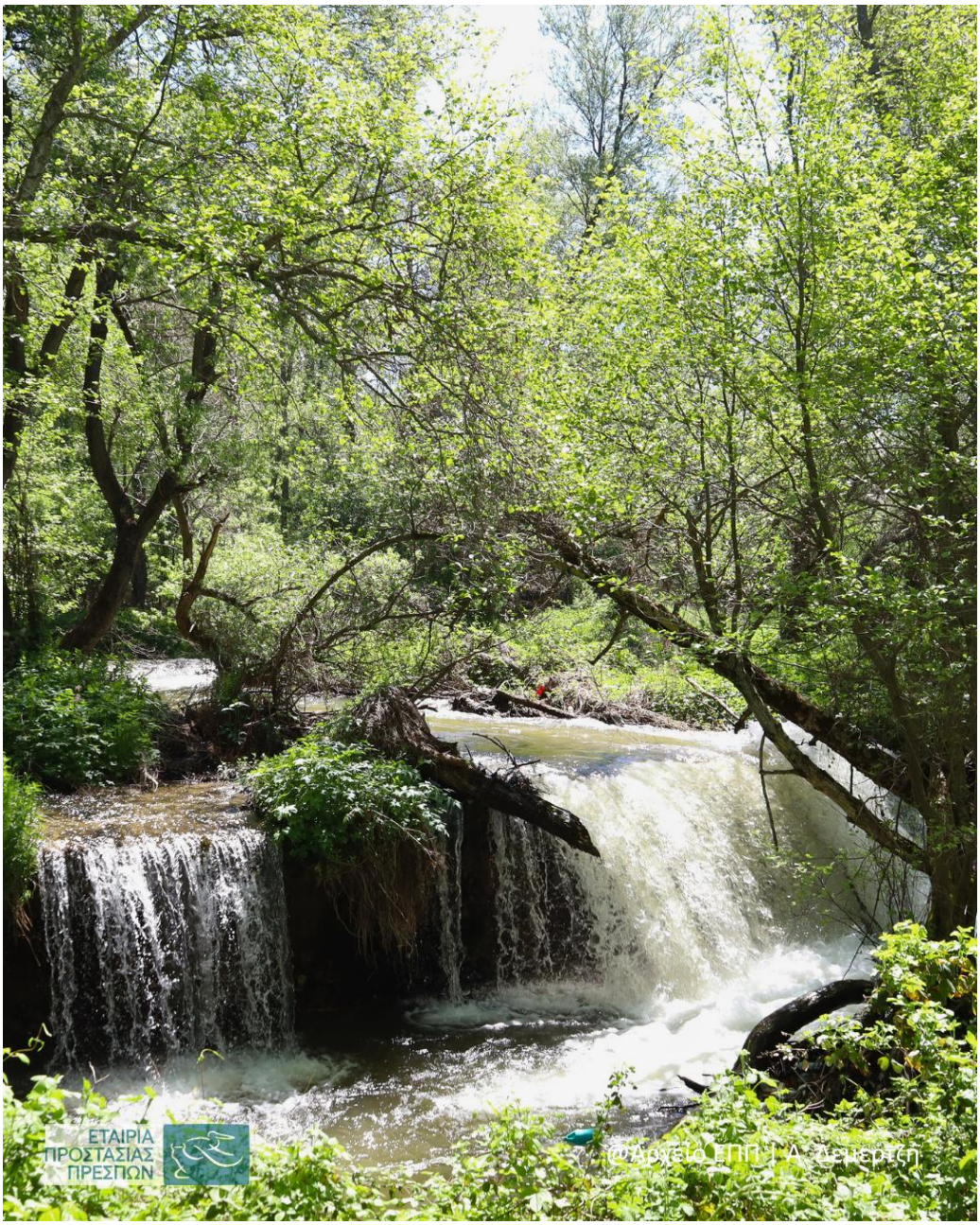
Εκτίμηση επιπτώσεων των σχεδιαζόμενων παρεμβάσεων στα ψάρια του ποταμιού του Αγίου Γερμανού

Γ. Κατσαδωράκης, Δρ Βιολόγος-Ορνιθολόγος

Σεπτέμβριος 2026

Το έργο υποστηρίζεται από το European Open Rivers Programme - έναν χρηματοδοτικό οργανισμό, με σκοπό την αποκατάσταση ποταμών.

Οι εκτιμώμενες επιπτώσεις των σχεδιαζόμενων παρεμβάσεων και της σχεδιαζόμενης γέφυρας στο ποτάμι του Αγίου Γερμανού.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Απ' όσο γνωρίζουμε από προφορικές μαρτυρίες των κατοίκων της περιοχής, τουλάχιστον μέχρι τα μέσα της δεκαετίας του 1970, διάφορα είδη ψαριών της λίμνης Μεγάλη Πρέσπα εισέρχονταν, σε αξιοπρόσεκτους αριθμούς, την άνοιξη και το καλοκαίρι στο ρεύμα του ποταμιού του Αγίου Γερμανού και κολυμπούσαν ενάντια στο ρεύμα φτάνοντας ανάντη το πολύ μέχρι τη γέφυρα του Λαιμού. Φαίνεται πως τα ψάρια αυτά ανέβαιναν στο ποτάμι για να βρουν κατάλληλες συνθήκες για να αναπαραχθούν, αλλά δε γνωρίζουμε λεπτομερώς ούτε το είδος ενδιαιτήματος και μικρο-ενδιαιτήματος που αναζητούσαν μέσα στο ποτάμι, ούτε σε τι συνολικούς αριθμούς ανέβαινε κάθε είδος, ούτε τελικώς πόσο πετυχημένα αναπαράγονταν. Οι μόνες επιστημονικές πληροφορίες και τα μόνα ποιοτικά και ημι-ποσοτικά στοιχεία που διαθέτουμε για τις αναπαραγωγικές μετακινήσεις των ψαριών της Μεγάλης Πρέσπας στο ποτάμι αφορούν την περίοδο 1994-1996 οπότε και είχε διεξαχθεί σχετική έρευνα πεδίου για τα ενδημικά είδη ψαριών μπράνα της Πρέσπας Barbus prespensis και σκουμπούζι της Πρέσπας Chondrostoma prespense και τα οποία σε μεγάλο βαθμό έχουν δημοσιευτεί (Catsadorakis et al. 1996, Crivelli et al. 1996, Crivelli et al. 1997).

Από την άλλη μεριά, τόσο από μαρτυρίες των κατοίκων όσο και από τη σχετική βιβλιογραφία η ενδημική πέστροφα του Αγίου Γερμανού (*Salmo trutta peristericus*) ζει και αναπαράγεται στο ποτάμι του Αγίου Γερμανού. Οι πέστροφες αυτές σε γενικές γραμμές απαντώνταν από τα σημεία του ποταμού λίγα μέτρα δυτικά του οικισμού του Λαιμού μέχρι σε μικρά ρυάκια που χύνονται στο ποτάμι σε μεγάλα υψόμετρα πάνω από τα 1800 μέτρα. Ο Crivelli (2010) υποστήριξε ότι κατά τη διάρκεια μεγάλων πλημμυρικών φαινομένων που προέρχονταν από απότομη τήξη χιονιών ή έντονες, απότομες νεροποντές, πολλές από τις πέστροφες που ζούσαν κατά μήκος του ποταμιού, και μάλιστα οι μικρότερες σε μέγεθος, παρασύρονταν από τα ορμητικά νερά και κατέληγαν στη λίμνη Μεγάλη Πρέσπα. Εκεί περνούσαν κάποια απροσδιόριστα χρονικά διαστήματα στο λιμναίο πλούσιο σε τροφή περιβάλλον και κάποια στιγμή κάποιες από αυτές εισέρχονταν στο ρεύμα του ποταμιού και κολυμπούσαν προς τα ανάντη με σκοπό να φτάσουν σε σημεία με κατάλληλες συνθήκες ώστε να αναπαραχθούν.

Με τους τρόπους που περιγράφτηκαν παραπάνω, θα μπορούσε λοιπόν κανείς να υποστηρίξει ότι στο τμήμα του ποταμιού από το Λαιμό και δυτικά προς τη λίμνη Μεγάλη Πρέσπα απαντώνταν μερικά είδη της λίμνης κατά τη διάρκεια των αναπαραγωγικών τους μεταναστεύσεων και η ενδημική πέστροφα των Πρεσπών.

Οι σχεδιαζόμενες παρεμβάσεις στο ποτάμι του Αγίου Γερμανού δυτικά από τον οικισμό Λαιμός και οι εκτιμώμενες επιπτώσεις στα ψάρια.

Οι μεγάλες παρεμβάσεις που προτείνονται για το τμήμα του ποταμιού του Αγίου Γερμανού που βρίσκεται ανάμεσα στον οικισμό του Λαιμού και τη λίμνη Μεγάλη Πρέσπα είναι δυο: η αποκαθήλωση των τριών ιρλανδικών διαβάσεων και η κατασκευή μιας γέφυρας στο ύψος της τρίτης ιρλανδικής διάβασης η οποία δεν θα εδράζεται καθόλου μέσα στην τεχνητή κοίτη του ποταμιού του Αγίου Γερμανού αλλά τα έδρανά της θα περιορίζονται εντός των βάσεων των αναχωμάτων εκατέρωθεν της κοίτης.

Σήμερα η μετακίνηση των ψαριών (είτε λιμνίσιων ειδών είτε της πέστροφας) από τα κατάντη στα ανάντη μπορεί να γίνει μόνο από τη λίμνη Μεγάλη Πρέσπα μέχρι το μεγάλο σκαλοπάτι -καταρράχτη που έχει δημιουργηθεί εδώ και δυο δεκαετίες τουλάχιστον, μερικά μέτρα κατάντη της μεσαίας ιρλανδικής διάβασης. Αν αποκαθηλωθούν οι τσιμέντινες ιρλανδικές διαβάσεις και οι τσιμέντινες επιφάνειες που τις συνοδεύουν κατάντη, οι ειδικοί εκτιμούν ότι σε ένα χρονικό διάστημα, που υπολογίζεται ανάμεσα σε μερικές βδομάδες και μερικά χρόνια, αναλόγως με το πότε θα γίνουν αυτές οι παρεμβάσεις και τις ποσότητες νερού που θα κατεβάζει το ποτάμι αλλά και με τη συχνότητα και την ένταση μεγάλων «κατεβασιών», θα υπάρξει ανακατανομή των φερτών υλικών του ποταμιού στα σημεία των διαβάσεων οπότε τα μπαζώματα και οι διαβρώσεις θα αποκαταστήσουν σταδιακά μια κοίτη χωρίς μεγάλες υψομετρικές διαφορές. Το νερό του ποταμιού θα ρέει με συνέχεια και δεν θα υπάρχουν υδατοπτώσεις μεγάλες και έτσι δεν θα υπάρχουν ανυπέρβλητα εμπόδια στις μετακινήσεις των ψαριών και προς ανάντη και προς κατάντη.

Η παρουσία της γέφυρας επίσης δεν θα επηρεάσει καθόλου τις δυνατότητες μετακινήσεων των ψαριών διότι δεν θα δημιουργήσει ούτε εμπόδια, ούτε κανενός άλλου είδους δυσκολίες στις μετακινήσεις των ψαριών, με δεδομένο επιπλέον ότι δεν θα έχει ουδεμία στήριξη μέσα στην κοίτη του ποταμιού η οποία θα είναι εντελώς ελεύθερη και χωρίς εμπόδια.

Αυτό που δεν γνωρίζουμε είναι αν και κατά πόσο και πότε και υπό ποιες ακριβώς συνθήκες θα δημιουργηθούν μέσα στη κοίτη του ποταμιού που θα δημιουργηθεί μετά την απομάκρυνση των διαβάσεων, κατάλληλα μικρο-ενδιαιτήματα για την ωοτοκία και αναπαραγωγή όλων των ειδών ιχθύων που θα μπαίνουν μέσα στο ποτάμι για να γεννήσουν. Δεν γνωρίζουμε επίσης σε τι εκτάσεις θα δημιουργηθούν, αν δημιουργηθούν, και σε ποια σημεία του ποταμιού. Σχετικά με αυτή την αβεβαιότητα μπορούμε να κάνουμε δυο πράγματα: 1. Να αφήσουμε τη φύση και την τυχαιότητα να κάνει τη δουλειά της διαμόρφωσης των μικρο-ενδιαιτημάτων του ποταμιού και να παρακολουθούμε και να τεκμηριώνουμε και να καταγράφουμε συστηματικά τις αλλαγές. 2. Να καταγράφουμε συστηματικά με δειγματοληπτικό τρόπο βεβαίως, τις μετακινήσεις των διαφόρων ειδών

ψαριών μέσα στο ποτάμι και να προσπαθούμε να εντοπίζουμε σε ποια σημεία γεννούν ποια είδη ψαριών και με τι επιτυχία, ώστε να κατανοήσουμε καλύτερα τι είδους μικρο-ενδιαιτήματα τα είδη αυτά απαιτούν, ώστε στη συνέχεια με διαχειριστικές παρεμβάσεις να ενισχύσουμε τη δημιουργία τέτοιων ενδιαιτημάτων.

ΑΝΑΦΟΡΕΣ

CATSADORAKIS, G., M. MALAKOU & A.J. CRIVELLI. 1996. The Prespa Barbel Barbus prespensis, Karaman 1924, in the Prespa lakes basin, north-western Greece; An Action Plan. Society for the Protection of Prespa, Biological Station of Tour du Valat & WWF. 79 p.

CRIVELLI, A.J. 2010. The Prespa trout, *Salmo peristericus*, in the Megali Prespa basin (Greece and FYR of Macedonia). Field trip in August 2010. A project of the Society for the Protection of Prespa. Internal report. Station biologique de la Tour du Valat, Arles, France,14 p.

CRIVELLI, A. J., M. MALAKOU, G. CATSADORAKIS & E. ROSECCHI. 1997. Life history and spawning migration of the Prespa nase *Chondrostoma prespensis*. Folia Zoologica 46 (Suppl. 1): 37-49.

CRIVELLI, A.J., M. MALAKOU, G. CATSADORAKIS & E. ROSSECHI. 1996. The Prespa barbel *Barbus prespensis*, a fish species endemic to the Prespa lakes (North-western Greece). Folia Zoologica 45 (Supplement 1): 21-32.